

Lenka Procházková

Aleš Pejchal

Dům s břemenem : Právo a vlastnictví

Jediný Němec, který v té obci zůstal, měl bíle natřený dům a záhonky kolem plotu, z ostatních odněmčených domů se staly barabizny. V šedesátých letech moji rodiče jednu z těch vybrakovaných barabizen koupili a začali ji opravovat. Pro vodu jsme zpočátku museli ke studánce, ale pak přišel proutkař, označil místo a sehnal muže s krumpáčem. Myslela jsem, že kopne do hlíny a vytryskne pramen, ale špička krumpáče hned po prvním rozmachu uvízla. Bedna se zpuchřelým víkem... „Pohřbený pes,“ odhadla babička. „Ne, to je určitě poklad!“ vydechla jsem. „Co s ním uděláme?“ „Vrátíme,“ řekl tatínek. „Komu?“ zeptal se kopáč. „Těm fašistům?“ Pod vypáčeným víkem byla vrstva dřevité vlny. Pak se objevil skleněný džbán a pět skleniček s oušky.

Ani jednotný evropský jazyk nevytvoří lepší lidi

Na úradě už nedohledali, kdo v domě za války bydlel, ale v konzumu nám řekli, že žena s třemi dětmi. Muž jí padl. Na té špatné straně. Předtím pracoval ve sklárnách. Myslím, že ta vdova to zakopala v noci. Jediný poklad, který měla. A příliš křehký na cestu v nákladáku. „Bojím se, že ten dům nám štěstí nepřinese,“ zavěštila babička. Přesto jsme tam jezdili ještě patnáct let, a i když nás tam stíhaly divné nehody, obnovili jsme postupně střechu, okna i dveře, nahodili fasádu a vybudovali studnu s čerpadlem. Kromě tvrdé vody nasávalo i jemný písek. Vývolávat fotky tu nešlo, ale táta v tom domě napsal „Kočár do Vídně“ – drsně baladický příběh z konce války. Když umřel a já zdědila jeho psací stroj, začala jsem v tom domě psát svůj první román, který se odehrával v dramatické pohraniční obci. Později, když už jsme dům prodali, jsem téma odsunu zpracovala i v povídce „Studna.“

„Měli jste si hned zkraje pozvat kněze, aby to všude vykropil,“ řekla mi tchyně, když jsem jí o tom starém domě vyprávěla. „Duchové jsou na kroupku alergičtí. Za čtvrt hodiny byste ten barák měli čistý a byl by klid.“ Ale to nebyl způsob pro nás. Zpětně si uvědomuji, že odbřemenění byla dlouhá osobní záležitost, při níž se dům stal inspirativním prostorem. Ve větším měřítku je takovým prostorem i stát. Jeho duševní vlastnictví, které je souhrnem toho nejlepšího i toho nejhoršího z minulosti, nás sune k přemýšlení, pochopení a k vývoji. Zařikávání nadstátních institucí nemůže nahradit náš vlastní upřený pohled. Ani jednotný evropský jazyk, měna, normy a zákony nevytvoří lepší lidi, pouze vytvarují jednodušší lid. Vyvázaný už ze vztahů, vazeb a břemen inspirace. Pak bude ten „barák“ čistý, bez duchů. A bez ducha. ■

Právo je protivná disciplína. Vloudí se naprosto do všeho a osobě v tomto oboru vzdělané, lépe řečeno tímto oborem postižené, nedovolí rozvinout fantazii směrem, jenž se ubírá mimo právní řád. Tedy nikoli ve všech oblastech lidského pinožení, ale tam, kde právo jednou prošlo, nezbyvá ubohému právníkovi, než vzít na vědomí, že jej už ze svých spárů nepustí. Jaké možnosti dává takovému filozofovi, malíři, staviteli nebo i nedej bože politikovi zcela obyčejný, zanedbatelný, popravdě nudný pojem, například vlastnictví. Všichni ostatní nad ním buď mávnou rukou či naopak popustí uzdu fantazii a udělají z něj pohádkovou bytost, lhostejno zda pozitivního anebo negativního vyznění, leč pro okounějíci „veřejnost“ dostatečně zajímavou.

Ne tak právník, ostatně lhostejno zda pohlaví něžně ženského či mužně směšného. Jeho přirozenosti nezbude než konstatovat, že ochrana vlastnictví je základním lidským právem. Zároveň nejčastěji porušovaným právem. Dokonce právem, jež přináší nejvíce bezpráví. Ty tam jsou doby páně Homéra, kdy válečné konflikty vznikaly kvůli krásné Heleně a nezodpovědně zamilovanému Paridovi. Dnes i ten nejhonosnější proklamovaný projev víry v toho skutečně správného jediného Boha, jenž stojí na začátku prvního výstřelu, útoku, války, není o ničem jiném, než o moci, tedy přinejmenším o nároku na vlastnictví.

Co může ubohý právník na tomto poli lidstvu sdělit? Především to, že pojem vlastnictví, tolik chráněný a tolikrát porušovaný, není ani trochu vyjasněný, byť již od starých Římanů se nám dostalo spousty průzračných definic tohoto vztahu člověka k věci, ale i k živé bytosti. Evropský soud pro lidská práva (ten pověstný Štrasburk) byl zřízen již před mnoha lety jako zcela poslední garant ochrany úplně nejzákladnějších lidských práv. V současné době však sílí hlasy, aby ochrana vlastnictví byla z palety tohoto ochrannářského soudu vypuštěna. Důvod je prostý, těch porušení

I právník ví, že lásku nekoupíte

již je tolik, že se nedá zvládnout vše odpovědně posoudit. Je to pochopitelné v dobách, kdy nás zahlcují statě a knihy o ochraně duševního vlastnictví a kdy předmětem poptávky a prodeje se stává vzdušný prostor nad pozemkem a budovou na něm postavenou. A do toho ta krize! Je hypoteční vlastník skutečným vlastníkem? Kým je z hlediska zcela prosté morálky poskytovatel sporných hypotečních úvěrů, jenž dnes za babku skupuje ony zastavené a nesplácené byty a domy? Budiž právníkovi přičteno ku cti. I on si je vědom, že láska se koupit nedá, a tento fakt zůstává jedinou konstantou v jinak zcela zmateném světě. ■